

Zintegrowana polityka UE dotycząca Arktyki – często zadawane pytania

Bruksela, 27 kwietnia 2016 r.

Wysoki Przedstawiciel i Komisja Europejska proponują spójne rozwiązania dla regionu Arktyki.

1. Co to jest region Arktyki?

Istnieją różne definicje Arktyki. We wspólnym komunikacie pojęcie „regionu Arktyki” oznacza obszar wokół bieguna północnego na północ od koła podbiegunowego (66° 32' szerokości geograficznej północnej). Obejmuje on Ocean Arktyczny oraz terytoria ośmiu państw arktycznych: Danii (w tym Grenlandii i Wysp Owczych), Finlandii, Islandii, Kanady, Norwegii, Rosji, Stanów Zjednoczonych i Szwecji.

2. Dlaczego UE interesuje się Arktyką?

Wprawdzie Unia Europejska nie leży nad Oceanem Arktycznym, jest jednak nierozzerwalnie związana z Arktyką. Po pierwsze, między UE a Arktyką istnieją powiązania historyczne, gospodarcze, handlowe i geograficzne. Po drugie, już teraz wiele unijnych działań, inwestycji, projektów i decyzji wywiera wpływ na zrównoważony rozwój tego regionu.

Zmiany klimatu i rosnąca ingerencja człowieka w regionie sprawiają, że morze pełne Arktyki wymaga ochrony. Morze pełne Arktyki nie podlega jurysdykcji żadnego państwa, a więc zrównoważona gospodarka jego zasobami to zadanie dla społeczności globalnej, w tym również dla Unii Europejskiej. Co więcej, trzy państwa arktyczne Dania, Szwecja i Finlandia należą do UE. Ponadto Unia Europejska utrzymuje bliskie stosunki z Islandią i Norwegią, które są członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a Kanada i Stany Zjednoczone należą do partnerów strategicznych Unii.

3. Jaki jest stan środowiska w regionie Arktyki?

Klimat Arktyki ulega szybkiemu ocieplaniu. W piątym sprawozdaniu oceniającym Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu stwierdzono, że w większości regionów temperatura wiecznej zmarzliny wzrasta od początku lat 80-tych i że ta tendencja się utrzyma. Z tego powodu UE zamierza bardziej zaangażować się w przeciwdziałanie zmianom klimatu i w ochronę środowiska naturalnego w tym regionie.

Dalsze ocieplenie może oznaczać, że już za 20–40 lat lody arktyczne będą latem całkowicie topniały. Już teraz topnienie pokrywy lodowej na morzu i szybki rozwój w morskiej technologii wydobywczej powodują, że wzrasta działalność człowieka w regionie (np. żegluga, wydobywanie zasobów i eksploatacja złóż węglowodorów).

4. Jakimi międzynarodowymi ramami prawnymi objęta jest Arktyka?

Do Arktyki mają zastosowanie obszerne międzynarodowe ramy prawne, między innymi:

- Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), która określa uprawnienia jurysdykcyjne poszczególnych narodów w różnych strefach morskich. UE jest jednym z sygnatariuszy tej konwencji;
- Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO) specjalistyczna agencja Organizacji Narodów Zjednoczonych odpowiedzialna za bezpieczeństwo i ochronę żeglugi oraz za zapobieganie zanieczyszczeniu morza przez statki. Wszystkie państwa członkowskie UE należą do IMO, a Komisja Europejska ma w niej status obserwatora;
- Rada Arktyczna międzynarodowe i międzyrządowe forum, które zajmuje się kwestiami zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska w Arktyce. Radę założono w 1996 r. Nie rozstrzyga ona sporów dotyczących granic, zasobów czy bezpieczeństwa. Unia jest obserwatorem *ad hoc* obrad Rady Arktycznej, trzy państwa członkowskie UE są członkami Rady Arktycznej (Dania, Finlandia i Szwecja), a siedem państw członkowskich ma status stałych obserwatorów (Francja, Hiszpania, Holandia, Niemcy, Polska, Wielka Brytania i Włochy);
- Euro-arktyczna Rada Morza Barentsa, która stanowi forum współpracy międzyrządowej i międzyregionalnej w regionie Morza Barentsa. Komisja Europejska jest pełnoprawnym członkiem tej rady;

- wymiar północny wspólna polityka UE, Rosji, Norwegii i Islandii. Zapoczątkowano ją w 1999 r., aby wspierać dialog i wymierną współpracę w takich dziedzinach jak gospodarka, kultura, ochrona środowiska i transport.
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku (OSPAR), której zadaniem jest ochrona środowiska morskiego i jego ekosystemów przed nowymi zagrożeniami wynikającymi z zanieczyszczenia, działalności na morzu, zmiany klimatu oraz rosnącej ingerencji człowieka.

5. W jaki sposób UE wspiera działania w Arktyce?

Interesy UE w regionie Arktyki dotyczą wielu dziedzin środowiska, energii, transportu, rybołówstwa i nie tylko. Unia Europejska od dawna uczestniczy we współpracy arktycznej, m.in. w ramach polityki wymiaru północnego z Rosją, Norwegią, Islandią, Finlandią i Szwecją oraz na forum Euro-arktycznej Rady Morza Barentsa. Ponadto Unia Europejska od wielu lat jest obserwatorem *ad hoc* w Radzie Arktycznej i wnosi wkład do jej prac.

Unia Europejska inwestuje też znaczne środki w badania naukowe dotyczące Arktyki: od 2002 r. przeznaczyła na ten cel 200 mln euro z unijnego budżetu. Ta kwota nie obejmuje środków od poszczególnych państw członkowskich UE. Aby uzyskać pełen obraz zmian zachodzących w Arktyce, prowadzono niedawno projekty dotyczące rozmaitych zagadnień. Jedną grupą badań dotyczy skutków zmian klimatu dla ekosystemu tego regionu i najważniejszych sektorów gospodarki. Przedmiotem innych projektów jest ewolucja arktycznej pokrywy lodowej, lodowców i lądolodu, w tym wpływ ich zanikania na poziom morza. Jeszcze inny projekt, w którym uczestniczyły wszystkie państwa arktyczne, zaowocował pierwszą spójną oceną warunków glebowych w regionie: [atlasem gleb obszaru bieguny północnego](#). Poza tym wiele projektów wiązało się z rozwojem infrastruktury naukowo-badawczej w Arktyce. Przykładem jest tu budowa [sieci Interact](#) składającej się z 70 lądowych baz terenowych rozmieszczonych w całym regionie.

Flota handlowa podlegająca państwom członkowskim UE należy do największych flot na świecie, a przemysł UE dysponuje dużym doświadczeniem w żegludze, przemyśle stoczniowym, nawigacji satelitarnej, działaniach poszukiwawczo-ratowniczych oraz w rozwoju infrastruktury portowej. Daje to znaczne możliwości wspierania wzrostu i rozwoju, przy poszanowaniu rygorystycznych zasad ochrony środowiska.

Ponadto za pośrednictwem różnych inicjatyw UE zapewnia ludności tubylczej i społecznościom lokalnym dostęp do finansowania. W latach 2007–2013 programy finansowania wyniosły 1,14 mld euro, a po uwzględnieniu współfinansowania ze strony państw członkowskich UE nawet 1,98 mld euro. W latach 2014–2020 w Arktyce zostanie zainwestowany łącznie ponad 1 mld euro z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, przeznaczony na dziedziny o znaczeniu strategicznym: badania naukowe i innowacje, wsparcie dla małych przedsiębiorstw oraz czysta energia.

6. Dlaczego Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel przedstawiają niniejszy komunikat właśnie teraz?

W 2014 r. Parlament Europejski i Rada zwróciły się do Komisji i Wysokiego Przedstawiciela o opracowanie zintegrowanej polityki arktycznej, która zapewniłaby bardziej spójne ramy dla działań UE i programów finansowania. Z rozwoju sytuacji w regionie jednoznacznie wynika, że UE powinna podjąć więcej działań. Zmiany klimatu w Arktyce przebiegają szybciej i bardziej kompleksowo, niż prognozowano. Jako że UE jest trzecim pod względem wielkości źródłem emisji gazów cieplarnianych, angażuje się zdecydowanie w prace nad powstrzymaniem tych zmian.

W tym samym duchu należy podkreślić, że zrównoważony rozwój w regionie Arktyki jest zarówno konieczny, jak i możliwy. UE niewątpliwie może pomóc Arktyce w osiągnięciu większej stabilności społeczno-ekonomicznej, jak również w rozwoju nauki, badań i innowacji. UE dysponuje znacznymi możliwościami w dziedzinie zasobów, danych i badań, które można wykorzystać do rozwiązywania problemów o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. We wspólnym komunikacie, który dzisiaj przyjęto, uwzględniono wszystkie te kwestie.

7. Jakie działania zaproponowano?

Zintegrowana polityka obejmuje 39 działań. Ich celem jest rozwój polityki UE dotyczącej Arktyki w trzech poniższych dziedzinach, które są ściśle ze sobą powiązane.

A.) Zmiany klimatu i ochrona środowiska

- Unia Europejska zobowiązała się już do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o 40 proc. do 2030 r. i o 80 proc. do 2050 r. (w stosunku do poziomów z 1990 r.). UE będzie dążyć do międzynarodowego wdrożenia porozumienia klimatycznego, które zawarto w Paryżu w grudniu ubiegłego roku. Na potrzeby dostosowania do zmian klimatu oraz działań łagodzących ich skutki zarezerwowano już 20 proc. budżetu UE.

- UE jest gotowa współpracować z państwami arktycznymi, w tym ze społecznościami lokalnymi i tubylczymi, oraz z odpowiednimi forami międzynarodowymi, aby opracować ambitny plan dostosowania do zmian klimatu w regionie Arktyki.
- Unia wniesie również wkład w międzynarodowe działania na rzecz ograniczenia emisji sadzy i metanu.
- UE utrzyma aktualne poziomy finansowania arktycznych badań naukowych w ramach programu „Horyzont 2020” (średnio 20 mln euro rocznie). Na lata 2016–2017 zarezerwowano już ok. 40 mln euro na projekty dotyczące obserwacji, pogody i zmian klimatu na półkuli północnej oraz zanikania wiecznej zmarzliny.
- W ramach inicjatywy „EU-PolarNet” 22 wiodące europejskie instytucje naukowe, które zajmują się badaniem Arktyki, opracują wspólny europejski program badań polarnych.
- Unia zamierza propagować międzynarodowy dostęp do infrastruktury badawczej w Arktyce (stacji badawczych, statków naukowych, obserwacji satelitarnych) oraz otwarty dostęp do danych. Unijny program kosmiczny „Copernicus” będzie wspierał międzynarodowe badania nad zmianami klimatu w Arktyce.
- Duże znaczenie dla Arktyki mają międzynarodowe porozumienia dotyczące ochrony środowiska (np. konwencja ONZ o różnorodności biologicznej). Ponieważ część z nich nie została jeszcze wdrożona przez sygnatariuszy, Unia Europejska będzie dążyć do takiego wdrożenia.
- Do 2020 r. należy wyeliminować szkodliwe substancje i metale ciężkie, które obecnie zanieczyszczają sieć pokarmową Arktyki.
- W ramach zrównoważonego zarządzania zasobami Oceanu Arktycznego UE wspiera rozwój sieci chronionych obszarów morskich w Arktyce. Unia dąży też do zawarcia umowy międzynarodowej, która zapobiegłaby nieuregulowanym połowom w środkowej części Oceanu Arktycznego. W dalszej perspektywie gospodarka żywymi zasobami morskimi powinna być regulowana albo przez regionalną organizację ds. zarządzania rybołówstwem, albo na mocy odpowiedniej umowy.

B.) Zrównoważony rozwój w regionie:

- Europejska część Arktyki jest niedoinwestowana, a jednocześnie wiele unijnych instrumentów i usług finansowania mogłoby wspierać innowacje, rozwój infrastruktury np. połączeń w transporcie oraz przedsiębiorstwa. Umożliwia to m.in. plan inwestycyjny dla Europy, sieć TEN-T, instrument InnovFin czy Europejska Sieć Przedsiębiorczości. Komisja dołoży starań, by poprawić koordynację między unijnymi programami finansowania, które mogą być ważne dla Arktyki. Poza tym zamierza określić priorytety inwestycyjne i naukowo-badawcze oraz ułatwić zainteresowanym podmiotom budowanie zdolności, aby jak najlepiej mogły wykorzystać wsparcie finansowe dla regionu.
- Europejskie programy kosmiczne oraz specjalne projekty naukowo-badawcze poprawią bezpieczeństwo żeglugi morskiej w regionie dzięki nadzorowaniu i monitorowaniu ruchu statków oraz przemieszczania się lodu (program „Copernicus”), jak również dzięki usługom nawigacji satelitarnej (system „Galileo”).

C.) Współpraca międzynarodowa:

- UE będzie nadal udzielać się na forach międzynarodowych związanych z Arktyką, np. w Radzie Arktycznej, Euro-arktycznej Radzie Morza Barentsa i wymiarze północnym.
- Unia będzie współpracować ze wszystkimi partnerami z regionu Arktyki nie tylko z państwami trzecimi, które posiadają terytoria w Arktyce, ale również z państwami zainteresowanymi tym regionem (np. Chinami, Indiami i Japonią), na przykład podejmując współpracę naukowo-badawczą.
- Jako że działania UE mają bezpośredni wpływ na region, Unia zamierza nadal współpracować z ludnością tubylczą i społecznościami lokalnymi, by chronić ich prawa i uwzględniać ich opinie w swojej polityce.

8. Jakie będą kolejne działania?

Aby zapewnić spójność, skuteczność i ciągłość polityki UE dotyczącej Arktyki, Komisja zwróciła się do Rady Unii Europejskiej (państw członkowskich) i Parlamentu Europejskiego o wyrażenie opinii na temat wspólnego komunikatu.

Dodatkowe informacje

http://eeas.europa.eu/arctic_region/index_en.htm

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_en.htm

Kontakty z mediami:

[Maja KOCIJANCIC](#) (+32 2 298 65 70)

[Enrico BRIVIO](#) (+32 2 295 61 72)

[Adam KAZNOWSKI](#) (+ 32 2 298 93 59)

[Iris PETA](#) (+32 2 299 33 21)

Zapytania od obywateli: Serwis [Europe Direct](#) – tel. [[00 800 67 89 10 11](#)] lub [e-mail](#)